

діяльності майстра має більш презентабельний, навіть дещо помпезний вигляд. Вагома низка нагород (медалей і відзнак), викарбуваних на картці золотим тисненням засвідчують високий професійний рівень майстерності фотохудожника.

Загалом, розвиток фотографії у Полтаві на початку ХХ століття відбувався у конкурентній боротьбі місцевих аматорів-ентузіастів. В освоєнні нових фотографічних практик і мистецьких технік полтавські митці вбачали не лише комерційний зиск, а й можливість піднесення власної професійної майстерності. Підтвердженням цього є високий естетичний рівень дизайну візитівок полтавських фотохудожників.

*Тетяна Борисова
(Полтава, Україна)*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ СТИЛЮ СТИМПАНК СЕРЕД СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

У кожного в душі живе творець. Кожен художник, скульптор, дизайнер, виходячи зі своїм мистецтвом на публіку, намагається донести глядачам ідею, і йому вже нічого не заважає показати весь масштаб своєї уяви та реалізувати задумане. Творчі люди навіть із звичайного мотлоху можуть створити шедеври. Відчуваючи особливу пристрасть до металевих деталей та механізмів вони створюють химерні стімпанк скульптури з елементами сюрреалізму. У їхніх роботах оживають батискафи, комахи, тварини, птахи.

Термін «стімпанк» вперше використали два письменники, Джеймс Блейлок і Кевін Джетер, під час дискусії на сторінках журналу «Locus» в 1987 році. Відомий письменник-фантаст К.У. Джетер намагався знайти визначення для своєї нової роботи. Зображення постійної боротьби між застосуванням нових технологій і страхом за їх наслідки знайшло втілення у

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

напрямку стімпанк. Видання роману Вільяма Гібсона і Брюса Стерлінга «Різницева машина» («The Difference Engine», 1992 р.) привернуло велику увагу до цього жанру, і саме після цього роману стімпанк почав набувати великої популярності. Поступово стімпанк став піджанром у світі наукової фантастики і способом життя для його шанувальників [1, с. 54].

Термін «стімпанк» походить від двох англійських слів «steam» і «punk». Слово «steam» означає «пара» і воно є основоположним для даного жанру. Парові технології почали правити світом в кінці XIX століття. Паровози, дирижаблі, квадроцикли на пару, механізовані імпланти – парова механізована реальність [2, с. 204].

А слово «punk» означає протест, конфлікт. Спершу стімпанк – це напрямок у науковій фантастиці, що моделює альтернативний варіант розвитку людства, в якому з розмахом використовуються сучасні технології парових машин і техніка. Як правило, стімпанк – це стилізація під епоху Вікторіанської Англії (друга половина XIX століття) та епоху раннього капіталізму з характерним міським пейзажем і контрастною соціальною нерівністю [3].

Стімпанк доволі недовгий період існування побутував у чистому вигляді. З розвитком технологій у 40-их роках XX століття він плавно перетворюється на «дизельпанк». У науковій фантастиці виділяють різні піджанри на основі стімпанку. Серед них клокворкпанк, теслапанк, таймпанк, сейлпанк, фентезі-стімпанк та інші. Інколи фентезі-стімпанк виділяється як окремий жанр, який активно використовується у кінематографі, мультиплікації та комп'ютерних іграх (рис. 1). Отже, окрім літературної фантастики стімпанк захопив світ комп'ютерних технологій. Знайомство з цим жанром на персональних комп'ютерах відбулося з геніальних квестів «Syberia» та «Syberia II», які, завдяки надзвичайно гарній стилістиці та сюжету, проходяться із величезним задоволенням. Ця серія збрала багато нагород і вважається однією з кращих у жанрі квесту. Наступною у списку

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

стімпанківських ігор іде геніальне творіння компанії Troika Games – Arcanum: Of Steamworks and Magick Obscura. Гру робили вихідці із Black Isle Studio.

Українське видавництво Ugar Production два роки тому випустило комікс «ВОЛЯ The WILL». У жанрі комікса примхливо перемішані комедія, фентезі, сатира, дизельпанк і стімпанк. У ньому подана стімпанкова версія альтернативної історії «Української революції 1917-1921 років». У сюжетні лінії трьох фантастичних історій вплетені реальні історичні факти та постаті – гетьман Павло Скоропадський, голова Центральної Ради Михайло Грушевський, Головний Отаман військ УНР Симон Петлюра, полковник Петро Болбочан та інші.

Творці зізнаються, що у той період воєнна техніка була близькою до стімпанку, тому художникам майже нічого не довелося вигадувати – вони надихалися світлинами панцерників, дирижаблів і прототанків. Комікс «ВОЛЯ» – це великий крок до популяризації цієї сторінки нашої історії.

Нині стімпанк захопив різні мистецькі напрями від літератури, музики, скульптури, архітектури до дизайну одягу, інтер'єру та декоративно-ужиткових виробів. Стімпанк – це дизайн сучасних предметів, оздоблених специфічними металевими аксесуарами, механізмами, важелями, вентилями і шестернями, обробленими відповідними матеріалами (такими, як блискуча мідь, поліроване дерево і шкіра), доповнених елементами стилізації на тему вікторіанської епохи, характерним аксесуаром якої є захисні окуляри «гогли» різного виду та форми (рис. 2).



Рис. 1. Комп'ютерна гра Arcanum в стилі стімпанк



Рис. 2. Костюм в стилі стімпанк

Стімпанк знайшов прихильників у різних сферах творчої діяльності людини. Характерні особливості напряму стімпанк – це наявність механізмів та технічних пристосувань у мистецьких творах. Стімпанк можна втілити в дизайні екстер'єру будинку чи інтер'єру квартири, офісу та інших приміщень. Стімпанк реалізується у комбінації естетики парових машин і готичного декору в класичному стилі. У стилі стімпанку існує ряд скульптурних творів [4, с. 12].

Стиль стімпанк своєрідний і відносно мало відомий, хоча вже має багато послідовників по всьому світу. Він подобається тим, хто прагне виділити оригінальні індивідуальні риси. Прикладом зіткнення елегантного дизайну вікторіанської епохи з промисловими винаходами того часу, які й породили концепцію стилю стімпанк, є дивовижні кафе J&M, Truth Cafe і Joben Bistro (рис. 3).



Рис. 3. Кафе «Truth Cafe» у Нью-Йорку



Рис. 4. Дизайн вітальної кімнати в стилі стімпанк

Як і будь-який інший, стиль стімпанк може по-різному проявляти себе в дизайні інтер'єрів. Найчастіше його образи надихаються паросиловими машинами XIX століття. Різні механізми й труби використовуються в якості предметів декору, малюнка шпалер або меблевої фурнітури [5, с. 190].

Стиль стімпанк не став би настільки улюбленим серед сучасних дизайнерів інтер'єру, якби у ньому були лише механізми. Вони – родзинка. Секрет привабливості стімпанку полягає в їх поєднанні з елегантними й шикарними прикрасами, у тому числі у вікторіанському стилі.

Далеко не всі можуть відчувати себе комфортно в оточенні механізмів, шкіри та іржавого металу. Тому, краще «помірно» використовувати стиль «steampunk» в інтер'єрі кімнати, та обмежитися застосуванням одного або декількох елементів декору у вигляді утилітарних механізмів. До числа предметів, які ідеально підходять для створення стилю стімпанк в інтер'єрі, належать величезні циферблати й годинники з римськими цифрами, шестерні, колеса та важелі від старих машин, труби, перші моделі телевізорів і телефонів, а також інші деталі та механізми, які можна було б викинути, та шкода (рис.4).

Реалізація стімпанку в інтер'єрі не може обійтися без металу. Мідь, бронза, латунь, залізо – усі ці матеріали можуть бути використані для декору кімнат у стилі стімпанк. З ними не тільки виготовляють меблі, світильники і

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*

дрібні предмети інтер'єру, але підбирають схожий дизайн плитки і шпалер для стін.

Доречними стануть грубі оздоблювальні матеріали та текстури. Шкіра, масив дерева, необроблений камінь і цегла завжди допомагають підкреслити промисловий дизайн приміщення і зробити його більш ефектним. Типові відтінки для інтер'єру в стилі стімпанк – сірий, коричневий, чорний і червоний. Але можливе використання таких кольорів, як: айворі, бежевий і кремовий, синій або бузковий, темно-зелений, будь-які тони з ефектом металік. Предметами декору є вінтажні барометри, телескопи, глобуси, географічні карти, рослинні та анатомічні ілюстрації, гербаріуми і т. п. [6, с. 21]. Такі елементи, як металеві труби, бетонні та цегляні стіни сьогодні дуже популярні. Світильники можуть підкреслити меблі й декор, створити необхідний настрій. Для стилю стімпанк підходять промислові світильники з металу, труб або навіть прості лампи розжарювання. Для кімнат з високою стелею можна використовувати люстри увікторіанському й класичному стилях.

Любителі стилю стімпанк часом розбирають старі механізми, щоб потім їх заново зібрати в що-небудь унікальне й ексклюзивне. Подібні виробни своїми руками допомагають принести у стімпанк інтер'єр частинку особистості. Крім старих машин, можна використовувати для творчості практично будь-які шкіряні та металеві виробни.

Американський скульптор Джон Лопес з Південної Дакоти збирає скульптури тварин у повний зріст з відпрацьованих деталей старої списаної сільськогосподарської техніки. У професійних руках Джона після реконструкції, перетворень і зварювання у своїй майстерні, старі, давно занедбані деталі сільгоспмашин, зібрані в єдину оригінальну скульптуру, набувають рис знайомих усім тварин (рис. 5) [7].



Рис. 5. Скульптура буйвола у повен зріст, автор Джон Лонес



Рис. 6. Скульптурка з компакт-дисків у квітниковому вазоні

Художник Шон Ейвері відкрив для себе незвичайну художню середовище, перетворюючи використані предмети в чарівні скульптури тварин (рис. 6). У своїй роботі він використовує компакт-диски різних кольорів, які застосовуються у залежності від зовнішнього вигляду тварин. Художник починає процес з ручної нарізки дисків за допомогою кухонних ножиць, а потім розділяє кожен фрагмент за кольорами та розмірами. Використовуючи гарячий клей, він приклеює деталі до дротяного каркасу, отримуючи в результаті симпатичні образи тварин. Залежно від розміру, кожна скульптура вимагає від 50 компакт-дисків і близько тижня роботи [8].

Мати Кармін – представник так званого «покоління 80-х» Естонської академії мистецтв практично з самого початку своєї творчої кар’єри вирішив, що йти на поводу у сформованих традицій він не збирається. Мати Кармін активно використовував у своїх роботах різного роду сміття – переважно металеве. Одним із найбільш грандіозних проектів Мати Карміна стала лінія меблів, виготовлених з уламків підводних мін (рис. 7). Із пошуком матеріалу для цих незвичайних скульптур у Карміна особливих проблем не було – у північній частині Естонії й донині можна знайти чимало проржавілих мінних корпусів. У розпорядженні Карміна перебували міни двох видів – класичні кулі з численними виступами та отворами й трохи більш рідкісні циліндри; з цих двох досить простих геометричних форм Мати зумів створити цілу серію

унікальних предметів інтер'єру: крісла та письмові столи, ліжка та серванти, ванни та унітази, каміни й гойдалки [9].



Рис. 7. Меблі з морських мін від Мати Кармін

Ізраїльська художниця Ніріт Леван придумала унікальну технологію для створення своїх творчих робіт. Вона використовує старі частини велосипеда, щоб зробити скульптури кращих друзів людини. Спочатку вона підбирала різний металобрухт, наприклад – ключі, залізничні скоби й частини автомобілів. Із них вона створювала різні вироби, від невеликих мініатюр до кованих парканів. Один раз у велосипедному магазині їй випадково дали велику коробку з велосипедними ланцюгами. Коли Леван повернулася додому, то настільки надихнулася новим матеріалом, що з того часу створює скульптури практично виключно із ланцюгів. Перша собака, яку вона створила, був ротвейлер. Ніріт вважала, що грубі краї шматків металу відобразатимуть жорсткий характер собаки. Замість цього, скульптор з подивом виявила, що в результаті вийшла дружня й симпатична тварина (рис. 8). Та перша скульптура надихнула її на нові експерименти зі стрічками ланцюгів. Автор перетворювала їх у пасма довгої шерсті собак афганської породи, потім були хорти, кокер-спанієлі, пуделі й інші собаки [10].

Нині значна кількість дизайнерів, скульпторів та художників створюють свої унікальні роботи в техніці стімпанк. І все більше знаходиться шанувальників цього незвичного мистецтва.

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*



Рис. 8. Песик з велосипедних ланцюгів від Нірім Леван



Рис. 9. Скульптура Сергія Кузнєцова

Оригінальне мистецтво в стилі стімпанк з'являється на вулицях українських міст, популяризується на арт-виставках, знаходить втілення в інтер'єрах кафе та студій. Зростає популярність арт-дизайнерів, які працюють у стилі стімпанку.

Тернопільський художник та скульптор Сергій Кузнєцов невідомий широкому загалу. Його художні роботи не виставляли в музеях чи арт-галереях. А «химерні» скульптури тільки нещодавно стали доступні для огляду (рис. 9). Спочатку він творив просто тому, що йому це подобалося, і довгий час про його захоплення знали тільки найближчі. Усе почалося як забавка, а закінчилося такими ось скульптурами – поєднанням стімпанку та джанк-арту.

Мешканець столиці Анатолій Бондаренко створює мобільні телефони, годинники і, навіть, комп'ютери в стилі стімпанк. Анатолій Бондаренко робить свої шедеври з латуні, міді, бронзи та срібла. Перший годинник «Небесний капітан» (рис. 10) Анатолій робив майже місяць, тому що не мав досвіду та якісних інструментів. Над виготовленням мобільного телефону з латуні Анатолій працював один тиждень (рис. 11).

*Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції
«Дизайн-освіта: проблеми та перспективи, (присвячена міжнародному Дню дизайнера)»*



*Рис. 10. Годинник
Анатолія Бондаренка*



*Рис. 11. Чохол на мобільний
телефон*

У Харкові Дмитро Брагін з брухту створює ексклюзивні стімпанк-вироби. Разом дрібнички від іграшок, годинників та залізяччя, у якому не впізнати первісні речі, стають виробами в стилі стімпанк у руках майстра. У своїх творах він поєднує два напрями: високотехнологічне майбутнє та романтику XIX століття. Колишній брухт своє друге життя проживає вже в інших країнах і навіть континентах. Маски від Дмитра Брагіна, зразки яких подано на рисунку 12, беруть відомі зірки на міжнародний американський фестиваль «Vaping man», де збираються десятки тисяч поціновувачів стімпанк мистецтва. А найбільша маска розміром у 1,5 метри стала окрасою інтер'єру польського клубу (рис. 13).



*Рис. 12. Маски в стилі
стімпанк Дмитра Брагіна*



*Рис. 13. Півтора метрова
маска Дмитра Брагіна*

Стімпанк знаходить все більше шанувальників, а головне сприяє зменшенню брухту та сміття на нашій планеті. Тому його популяризація (вторинна переробки та використання речей) є важливим завданням на етапі вирішення проблеми засмічення довкілля, а також спонукає молодь до реалізації творчих оригінальних ідей у різних напрямках мистецької діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Владимирский В. Киберпанк мёртв, а он ещё нет. Брюс Стерлинг / В. Владимирский // Мир фантастики. – 2012. – № 3 (103). – С. 54.
2. Елхевнаві Н. Кіберпанк, стімпанк та чарівництво: наукова фантастика / Надер Елхевнаві – 2015 рр. – 324 с.
3. Steampunker [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://steampunker.ru/page/steampunk_about/
4. Парові панки: Стім-історія // Популярна механіка. – 2007. – 15 липня. – С. 12-14.
5. Новік А. Використання металу в дизайні інтер'єру громадських приміщень / Новік А. // Теорія та практика дизайну. – 2015. – №. 8. – С.190-196.
6. Дяків М. В. Сучасний дизайн меблів з металу / Дяків М. В. // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Мистецтвознавство. Архитектура. – 2012. – №. 9. – С. 21-24.
7. John Lopez і його дивовижні скульптури з металолому [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://allfreefoto.ru/5082-john-lopez.html>
8. Витончені скульптури з компакт-дисків від Шона Ейвері [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zagge.ru/skulptury-iz-cd-diskov-shona-ejveri/>
9. Мати Кармін [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://biography.com.ua/skulptori/mati-karmin.html>
10. Нирит Левав: собаки из велосипедных цепей (Израиль) [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.niritlevav.com/>